

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR	Veli Pekka Toropainen
TITLE	Naisten pätkätyöt 1600-luvun Turussa
YEAR	2024
VERSION	Author's accepted manuscript
CITATION	Toropainen, Veli Pekka 2024: Naisten pätkätyöt 1600-luvun Turussa. Turun Sanomat 23.9.2024 s. 2.

Naisten pätkätyöt 1600-luvun Turussa

Talonvartijatar, kaupustelijatar, paloviinanpolttajatar, ompelijatar, tärkitsijätär ja myssyntekijätär ovat Turun 1600-luvun henkikirjoihin merkittyjä naisten ammatteja. Veroluetteloihin merkittiin kaikki työkykyiset aikuiset, mutta yleensä vain miehille merkittiin ammatti. Edellä mainittujen lisäksi naisten harvoina mainittuina ammatteina olivat piika, imettäjä, krouvari, pyykkäri, kuppari ja kokki.

Yleensä naiset ilmoitettiin suhteessa taloutensa päähän ilman ammattia. Siten he olivat äitejä, vaimoja, tyttäriä, miniöitä tai kälyjä. Naisilla ei ollut lain mukaan pääsyä porvarisammatteihin, mutta kaupungin raati antoi kunniallisille naisille oikeuksia vähäiseen ammatinharjoitukseen näiden elannon turvaamiseksi. Turun raastuvanoikeuden ja sen alioikeuden kämnerinoikeuden pöytäkirjat antavat monipuolisemman kuvan naisten harjoittamista pätkätyöistä kuin veroluettelot, jotka vaikenevat niistä lähes täysin.

Porvarisvaimot osallistuivat perheen työhön hoitamalla talouden, lapset ja palvelusväen. Heillä saattoi olla aivan omaa taloudellista toimeliaisuutta, jonka tuloilla parannettiin perheen elämää. Esimerkiksi kankaan kudonta oli yleistä koko vuosisadan, ja sen puolivälin paikkeilla kaupungissa laskettiin olevan yli kaksi sataa naista, jotka elättivät sillä itsensä. Saamallaan tuloilla vaimot harjoittivat rahan lainaamista, josta he saivat korkotuloja.

Suuremman tuoton porvarisvaimot saivat vuokraamalla taloistaan huoneita. Porvaristaloissa oli usein kaksi tai useampi asuinrakennus, joista osaa vuokrattiin käsityöläisille, upseereille, ylioppilaille sekä naisleskille, jotka asuivat usein yhdessä, ja turvasivat siten talouttaan. Porvarisemäntä ja hänen tyttärensä pesivät lisäksi vuokralaisten pyykkejä ja valmistivat vuokralla olleiden naimattomien miesten ateriat korvausta vastaan. Tuotot olivat melkoisia, sillä esimerkiksi porvari Simon Rytären leski sai vuokralaiseltaan pappismies Matthias Letalensikselta 89 kuparitalaria, jolla olisi voinut ostaa pienen kaupunkitalon.

Varakkain porvaristo matkusti laivojensa mukana pois kaupungista tai muutti kesäksi maatiloilleen. Tällöin palkattiin kaupunkitalolle vartija, joka piti sitä kunnossa, hoiti karjan ja esti tavalliset varkaudet. Tehtävään otettiin usein naisia, joiden nimikkeenä oli tässä tehtävässä talonvartijatar. Tehtävään otetulla oli suuri vastuu, sillä tyhjiin taloihin kohdistui varkausyrityksiä, joita vartijattaren toivottiin ehkäisevän.

Esimerkiksi edesmenneen hovioikeuden varapresidentti Johan Munckin talossa toimi talonvartijattarena Margareta Mårtensdotter, joka pahoinpideltiin, kun hän halusi estää talon saunassa aiotun haureuden harjoittamisen. Laamanni Johan Gjösin talonvartijatar Lisbeta Thomasdatter oli ollut uudenvuodenpäivänä 1690 vartin naapurissa ja varas oli iskenyt sinä aikana. Varkauteen syyllinen oli urkinut Lisbetan tekemisistä eräältä tytöltä. Tämä oli kertonut Lisbetan istuvan kotona viikot kehräämässä, mutta käyvän sunnuntaisin ulkona.

Naisille oli sallittua joidenkin vaatekappaleiden valmistus, mutta he eivät saaneet astua kaupungin miespuolisten räätäleiden varpaille. Paitojen ja sukkienvalmistaminen eivät olleet kiellettyjä, ja Turussa toimi myös myssyntekijättäriä, jotka olivat vaimoja tai leskiä.

Myssyihin käytettiin kallisarvoisia materiaaleja, kuten samettia itse pesään ja turkiksia reunuksiksi. Jokaisen naidun naisen ja lesken oli maantavan mukaan peitettävä päänsä.

Maria Myssmakerska onnistui keräämään myssyillään huomattavan suuren omaisuuden. Vuonna 1660 hänen työllä hankitun omaisuutensa arvo nousi vajaaseen 460 kuparitaalariin. Maria halusi tuolloin saada koko omaisuuden itselleen tuomiokapitulini myöntämän avioeron jälkeen, sillä hänen miehensä ratsumies Påval Påvalsson oli jo tuhannut joitakin satoja taalareita hänen ansaitsemistaan rahoista. Mies ei ollut tuonut pesään itse mitään, mutta omaisuudesta hän sai puolet.

Kaupustelijattaret maksoivat kaupungille viikkoveroa niiltä viikoilta, jolloin he myivät tuotteitaan. Tavallisesti tämä tapahtui torilla, mutta he kävivät myös maaseudun markkinoilla. Kaksi kaupustelijatarta Valborg Henrikdotter ja Valborg Persdotter valittivat vuonna 1694 kaupunginviskaalin takavarikoineen heiltä Maskun markkinoilla tupakkaa, saippuaa ja nuppineuloja. Raati oli kuitenkin antanut jo vuonna 1688 heille oikeuden myydä kahta ensiksi mainittua tuotetta sekä ruokatavaroita.

Veli Pekka Toropainen

(Kirjoittaja on FT ja Turun yliopiston Oikeushistorian väitöskirjatutkija.)

Naisten pätkätyöt 1600-luvun Turussa. Turun Sanomat, Alio. 23.9.2024.